

שלוש גישות לפסיקה

הרב סולובייצ'יק – הלכה שמימית

משל למה הדבר דומה? ללוויין שהוכנס למסלול פלוני אלמוני. אמנם קליעת הלוויין לתוך המסלול תלויה בעצמת כוח הדחף, אבל משהגיע האובייקט למסלולו הוא מתחיל להתנועע בדיוקנות מפליאה על-פי מהירות התנועה המיוחדת למסלול ההוא, ואין שיעור כוחה של הדחיפה יכול להוסיף או לגרוע ממנה אפילו כלשהו. המאורע הוא מניע פסיכולוגי הדוחף את החשיבה הצרופה למסלולה. ברם ברגע שהיא מתחילה להתנועע במסלולה המסוים היא מבצעת את תנועתה לא בכניעה למאורע, כי אם מתוך ציות לחוקיותה הנורמטיבית-אידיאלית המיוחדת לה.¹

הרב קוק – הלכה כיצירה אנושית

תורה שבכתב אנו מקבלים על ידי הציור היותר עליון ויותר מקיף שבנשמתנו... לא רוח האומה חוללה אור גדול זה, רוח אלהים יוצר כל יצרה...

בתורה שבעל פה אנו יורדים כבר אל החיים. אנו חשים שהננו מקבלים את האורה העליונה בצינור השני שבנשמה, בצינור המתקרב לחיי המעשה...²

תורה שבעל פה מונחת בעצם אופיה של האומה, שמצאה את ברכתה על ידי הגילוי השמימי של תורה שבכתב...³

ייחודה של התורה שבעל-פה על-פני יצירה אנושית אחרת, נובע מכך שלא סתם אנשים יצרו אותה, אלא אנשים המוכשרים לכך – עם ישראל. עי"פ הרב קוק, דבר זה קשור בתכונת האומה:

מה שיש בתכונת ישראל לחולל וליצור, זהו תורה שבעי"פ...⁴

מתוך רוח ה' הכללי, רוח הנבואה העליונה של אספקלריא המאירה, המוציאה אל הפועל את תורת החיים הנצחית, יוצא הרוח המפרש החבוי במעמקי נשמת האומה ומתגלה בבחירי בניה, שבסקירתו החודרת מונחת כל עשרה הגדול של תורה שבעי"פ וכל המונה, כל כח חידושה ויסוד הסתעפותיה, הסתגלותה אל החיים, וכח חוסן שלה לשלוט על החיים ולנצח את הכיעור והשפל שבהם.⁵

¹ הרי"ד סולובייצ'יק, מה דורך מדוד, בתוך: דברי הגות והערכה, ספריית אלינר 1982, עמ' 77-78.

² אורות התורה א, א, ושמונה קבצים, קובץ ב, מ-ז.

³ שמונה קבצים, קובץ ב, רכג.

⁴ שמונה קבצים, קובץ א, רצו.

⁵ שמונה קבצים, קובץ ד, נב. ומעיין השוואה להוגה אחר בן דורו של הרב קוק: אחד העם כתב במאמרו 'תורה שבלב', על הלב הפועם בהלכה לדורותיה. אמנם הוא עצמו מאוד אמביוולנטי כלפי המסורת, אבל הוא מצפה שההלכה תתחדש: הוא מרגיש שישנה התכווצות בחידוש ההלכה בדורו, והוא מצפה ליום שהלב היהודי שוב יפעם ויצור הלכות בצורה ראויה:

...אם הלב בדרך התפתחותו הגיע להכרה ברורה, כי 'עין תחת עין' היא אכזריות בלתי נאותה לאומה בת תרבות, והכרת הלב היא עוד באותה שעה אַבטוריטט [=סמכות] שאין למעלה ממנו, – הלא אז הדבר מובן, כי גם האַבטוריטט האחר, הכתב, לא יוכל לדבר בלשון אחרת, ואין ספק איפוא, כי 'עין תחת עין זה ממון'.⁵

ורר ק'אן

שלוש גישות לפסיקה

הרב הוטנר – ההלכה כשיח בין שמים וארץ

חנוכה מאמר א'

במאמר במדרש אמרינן: 'כמו זר נחשבו – שעובדי כוכבים כתבו את התורה, ואם היה נכתב הכל לישראל, היו עובדי כוכבים הכל כותבין. ולהכי, קאמר רחמנא: אכתוב לו רובי תורה, והלא מה שכתבתי להם 'כמו זר נחשבו שהעתיקו זרים.⁶

אשר בחר בנו כוי: כתב בספר הנ"ל מהגרי"א כי אמר כאן ג' דברים כנגד ג' פעמים שקבלו עליהם ישראל התורה: כשאמר 'והייתם לי סגולה', קבלו עליהם כל המצוות, ופעם ב' במעמד הר סיני, ופעם ג' כשכרת משה הברית. ולכך רמזו בברכה זו כל ג' הנ"ל: 'אשר בחר בנו' הוא 'והייתם לי סגולה', 'ונתן לנו את תורתו' הוא מעמד הר סיני, שקבלו התורה מפיו של הקב"ה, 'ונתן התורה', הוא בה' הידיעה, הוא נגד תורה שבע"פ שקבלו ממושה רבינו בעל פה. ועייך אמר לשון בינוני: 'ונתן', כי ידיעת תורה שבע"פ מתחדש בידיעה תמיד.⁷

(על אף הדגש של הגרי"א, שתורה שבעל פה היא הנקודה השלישית בהשתלשלות נתינת התורה – לפי הרב הוטנר אף האמירה 'והייתם לי סגולה' תלויה בכך שתורה שבעל פה תהיה ייחודית לאומה, ואילו תורגמה תורה שבעל פה, היו בחירת האומה, ייחודה וסגולתה מתבטלים למפרע.)

ומכיון שהברית כוללת בתוכה שלילת הכתיבה של דברים שבעל פה, הרי נמצא כי הך איסורא ד'ידברים שבעל פה אי אתה רשאי לאמרם בכתב' קדום הוא לכל איסורי התורה, ולא עוד אלא שקודם הוא אפילו לגוף המאורע של מתן תורה.⁸

חנוכה מאמר ב'

למדים אנו מכאן חידוש נפלא כי אפשר לה לתורה שתתרבה על ידי שכחת התורה, עד כי באופן זה יתכן לקבל יישר כוח עבור השכחת התורה. ופוק חזי מה שאמרו חכמים כי שלש מאות הלכות נשתכחו בימי אבלו של משה והחזירו עתניאל בן קנז בפלפולו. והרי דברי תורה הללו של פלפול והחזרת ההלכות, הם הם דברי תורה שנתרבו רק על ידי שכחת התורה.⁹

...ואם יעמדו למנין אחר כך ויכריעו כהדעה הנדחית, מכאן ואילך תשתנה ההלכה אליבא דאמת.¹⁰

...השיטה הנדחית מהלכה דעת תורה היא, אם רק נאמרה לפי גודי המשא ומתן של תורה שבעל פה.¹¹

⁶ תוספות על גיטין ס ע"ב, ד"ה "אתמוהי קא מתמה", ע"פ מדרש תנחומא ושמות רבה פ' תשא.

⁷ אבני אליהו על סידור אשי ישראל.

⁸ פחד יצחק, חנוכה, מאמר א.

⁹ שם, מאמר ג.

¹⁰ שם.

¹¹ שם. ההדגשה שלי.